

Θράτ-Παζάρ, ἡ δὲ ὥρεια δούλη παρεδόθη, κατὰ συναινέσιν τοῦ τε ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ πωλητοῦ, τῷ ἐπιστάτῃ.

— Τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρημάτων, Ἰσοῦφ-ἀγά, θέλει σοὶ μετρηθῇ μετὰ μίαν ὥραν ἐνώπιον τοῦ Ἀγᾶ ἐπιστάτου, πρὶ οὗ θέλωμεν παραλάβει τὴν δούλην, τῷ εἶπεν ὁ πέπειραμένος μεσίτης. Δὲν εἶναι οὕτως ὀρθόν, Ἀγᾶ; προσέθηκεν ἀποβλέψας εἰς τὸν ἐπιστάτην.

— Μάλιστα! διότι ἐγὼ τὴν παρέλαβον ἀνθ' ὑμῶν. Ὁ Ἰσοῦφ προσαγορεύσας πάντας ἀνεχώρησε.

— Λάβε, Ἀγᾶ, ὑπέλαβεν ὁ μεσίτης, αὐτὸ τὸ δῶρον. Καὶ ἐμέτρησεν εἰς τὸν ἐπιστάτην ἑτέρους πεντήκοντα χρυσοὺς ρουπιέδας· οὗτος δὲ εὐχαριστήσας διὰ τὴν μεγαλοδωρίαν τῶν τοῦς προέπεμψε μέχρι τοῦ πυλῶνος τῆς ἀγορᾶς.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Καὶ

ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ.

(Τέλος. Ἰδε φυλλάδ. 430.)

Αἱ μέχρι τοῦδε γινόμεναι παρατηρήσεις ἀρκοῦσι νομίζομεν εἰς τὸ νὰ πείσωσι τὸν ἀνγκνῶστην, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι αὐτοτελεῖς οἰκονομικαὶ οὐσίαι· καὶ ἂν οὕτως, τὸ μέχρι τοῦδε κερδιθὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι μέγα βῆμα πρὸς τὴν ἐντελῆ κατάληψιν τοῦ θέματός μας.

Πρέπει ἤδη νὰ εἰδῶμεν διατί τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουσιν ἀξίαν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν χιλίους ἀνθρώπους, ποῖος ὁ λόγος, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν, ὅλοι ὁμοῦ ἤθελον μᾶς ἀπαντήσαι, διότι, πιστεύεται, ὅτι δύνανται ν' ἀνταλλαχθῶσιν ἀντὶ χρημάτων, ἢ ἐμπορευμάτων, κατ' ἀρέσκειαν τοῦ κατόχου καὶ αὕτη ἀναμφισβόλως εἶναι ἡ ὀρθὴ περὶ τούτου ἀπάντησις. Ἀλλ' ἐὰν ἐρωτήσωμεν τοὺς αὐτοὺς, ποῖος ὁ λόγος, ὅτι τὰ ἐκ πολυτίμων μεταλλῶν νομίσματα ἔχουν ἀξίαν, οἱ πλείστοι βεβαίως καὶ ἴσως οἱ 999 ἐκ τῶν 1,000 θέλουσι μὲν ἀπαντήσαι, διότι ἐργασία ἐδαπανήθη εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργύρου ἐξ ὧν τὰ νομίσματα ταῦτα σύγκεινται. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἤθελον μᾶς εἶπει ὅτι ὁ χρυσοὺς καὶ ὁ ἀργυρὸς ἔχουν ἐσωτερικὴν ἀξίαν· καὶ ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι παραστάται ἀξίων· δηλαδή, ὅτι τὰ μὲν τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν· διότι ἀνταλλάσσονται δι' ἄλλου τινός, ὁ δὲ χρυσοὺς καὶ ὁ ἀργυρὸς ἔχουν ἀξίαν,

διότι ἐργασία ἐδαπανήθη εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν. Ἡ δόξα ὅμως αὕτη καίτοι μέχρι πρὸ ἐλίγου ἐθεωρεῖτο ἀναμφισβήτητος σχεδόν, ἡ ἐπιστήμη ἤδη τὴν ἀποδεικνύει σφαλερὰν· διότι, κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ὁ λόγος ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν, εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν λόγον, ὅτι ὁ χρυσοὺς καὶ ὁ ἀργυρὸς ἔχουν ἀξίαν. Ἄλλως ἐὰν ἡ ἐργασία εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργύρου εἶναι τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἔπεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς οἰουδήποτε πράγματος δαπανηθῇ ἐργασία πρέπει νὰ ἔχη ἀξίαν καὶ προσέτι, ὅτι ἡ ἀξία πράγματος τινός πρέπει νὰ ᾖ ἀνάλογος τῆς εἰς τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ δαπανηθείσης ἐργασίας. Τὸ κέλυφος τοῦ ὀστράκου, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἄνευ ὅρου τινός προσδιοριστικοῦ ἐκφραζομένην δοξασίαν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μαργαρίτης εὑρέθη, πρέπει νὰ ἔχη τὴν αὐτὴν ἀξίαν, ἢ καὶ ὁ μαργαρίτης αὐτὸς ἔχει, διότι ἐκάτερον ἐπρομηθεύθη διὰ τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ τῆς ἐργασίας. Ἐὰν δὲ ἡ ἐργασία μόνη ἀποτελῇ τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας, ἀδάμας τίς κατωτέρως μὲν ποιότητος, ἀποκτήσας ὅμως, μετὰ τὴν ἐρευνᾶν ὀλοκλήρου ἔτους ἐργασίαν, πρέπει κατὰ τὴν ἀνωτέρω δοξασίαν, νὰ ἔχη 365 φορὰς τὴν ἀξίαν ἀδάμαντος, καίτοι ἀνωτέρως ποιότητος τοῦ πρώτου, ὅστις εὑρέθη ὅμως, κατὰ τύχην, μετὰ τὴν ἐρευνᾶν μιᾶς μόνης ἡμέρας. Αὕτη καὶ ἄλλαι θέλουσι εἶσθαι αἱ συνέπειαι, ἂς ἀναποφεύκτως δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν ἀπὸ τὴν οὕτω ἀπολύτως ἐκφραζομένην καὶ ὑποστηριζομένην δοξασίαν, ὅτι ἡ ἐργασία μόνη εἶναι τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας. Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρω ἀπόλυτος δοξασία εἶναι σφαλερὰ· διότι ἄλλως, ὅπου μόνον ἐργασία ἐδαπανήθη πρέπει νὰ παρήχθῃ καὶ ἀξία. Ἐὰν τις λοιπὸν ἤθελεν ἀσχοληθῇ εἰς τὴν συσώρευσιν μεγάλου ποσοῦ πετρῶν εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας τοῦ συντάγματος, ὁ σορὸς οὗτος, κατὰ τὴν ἀνωτέρω γνώμην, θὰ ἔχη μεγάλην ἀξίαν! Ἀλλὰ ποσάκις δὲν βλέπομεν ὅτι, πρᾶγμα ἢ ἔργον τι ἐπὶ τοῦ ὁποίου μέγα ποσὸν ἐργασίας καὶ χρημάτων ἐδαπανήθησαν, ἐπὶ τέλους οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουν. Διηλὸν λοιπὸν, ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἐργασία μόνη ἡ δαπανηθεῖσα εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου ἡ δίδουσα αὐτοῖς ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνταλλακτικότης τῶν, ἢ ἡ δι' αὐτὰ ἀπληστος ἐπιθυμία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ χρυσοὺς καὶ ὁ ἀργυρὸς δὲν ἔχουν ἀξίαν, διότι οἱ ἄνθρωποι ἠργάσθησαν εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται διὰ νὰ παραγάγῃ ταῦτα, ἕνεκα τῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀκράτου ἐπιθυμίας διὰ τὴν κτήσιν τῶν, ἢ διότι ἔχουν ἀξίαν. Οὐχὶ λοιπὸν ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι τὸ μόνον αἷτιον τῆς ἀξίας· ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀξία εἶναι ἐν πολλοῖς ἡ προσελκύνουσα τὴν ἐργασίαν. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι τὰ μεταλλικὰ ἢ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα καθὼς καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια

ἔχουν ἀξίαν δι' ἑναυ καὶ τὸν αὐτὸν λόγον· δηλαδὴ, ἕνεκα τῆς ἀνταλλακτικότητός των· τὰ μὲν ὁμῶς ἔχουν τὴν ιδιότητα αὐτὴν εἰς ἀνώτερον, τὰ δὲ εἰς κατώτερον βαθμόν. Τὰ πολύτιμα καλούμενα μέταλλα οὐδεμίᾳ ἀμέσου χρήσεως, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι, ταῦτα δὲν τῷ χρησιμεύουσιν οὔτε εἰς βρώσιν, πῶσιν ἢ ἐνδυμασίαν· οὐδέτινος ἄλλης ἀμέσου χρησιμότητος εἶναι αὐτῷ, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ μέσον δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ προσκτιᾶται τ' ἀνωτέρω. Ὅταν τις ἐξετέλεσεν ὑπηρεσίαν δι' ἄλλους καὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἀνταλλαγὴν χρησιμότητος τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ ἀργύριον εἶναι ὁ τύπος ὁ καταδεικνύων τὸ ποσὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἐκτελεσθέντων ὑπηρεσιῶν· ὥστε δι' αὐτοῦ δύναται νὰ λάβῃ μετὰ ταῦτα, κατ' ἀρέσκειαν, ἀξίαν οἰκισθῆναι χρησιμότητος. Τὸ ἀργύριον ἐπομένως εἶναι γενικὴ πίστις. Ἐνῷ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι εἰδικὴ ἢ μερικὴ πίστις. Τὰ μὲν τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ ἄλλου εἴδους ὄργανον πίστεως ἔχει ἀξίαν, διότι ὑπάρχει τις ὑποχρεωμένος νὰ τὰ ἀνταλλάξῃ ἐν ὁρισμένῳ τινὶ χρόνῳ. Τὸ δὲ ἀργύριον εἶναι γενικὴ πίστις, διότι ἕκαστος εὐχαριστεῖται νὰ ἀνταλλάξῃ αὐτὸ μὲ ἄλλον τι. Ἐξάγομεν ἐπομένως τὴν ἐξῆς ἀρχὴν τῆς Πολ. Οἰκονομίας· ὅτι *τότε ἀργύριον καὶ τὰ παντὸς εἴδους ὄργανα τῆς πίστεως ὑπάρχονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἶναι ὁμοιογενεῖς ποιότητος, καὶ παριστῶσιν ὅλα ὀφειλῇ, ἢ ὑπηρεσίας ὀφειλομένας εἰς τοὺς κατόχους αὐτῶν, καὶ ὅτι τὸ σύνολον αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ κυκλοφορικὸν τῆς κοινωνίας ὄργανον.*

Βαίνομεν ἤδη μετὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν συζήτησιν ἐτέρου οὐσιώδους μέρους τοῦ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν θέματος· τὸ τοσοῦτον μὲν ἐπισκοπισθὲν ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀμφισβητήσεων, ἀλλὰ τὸ ὅποιον ἢ πρόσφορος ἐπ' αὐτοῦ συζήτησις, οὐ μόνον θέλει τὸ διασαφίσει ἀλλὰ θέλει ἐκφέρει εἰς φῶς καὶ τινὰς τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς Πολ. Οἰκονομίας. Τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα εἶναι, ὅτι *τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαιον*· δύναται ἐπομένως ταῦτα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προσθήκη εἰς τὰ πλούτη τοῦ τόπου. Οὐδεὶς νομίζομεν εἶναι ὁ ἀντιδρῶν, ὅτι τὸ ἀργύριον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ πλούτου ἢ τοῦ κεφαλαίου καὶ πλείστοι οἰκονομολόγοι παραδέχονται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαια διὰ τὸν θέτοντα, ταῦτα εἰς κυκλοφορίαν, καὶ οὐκ ὀλίγοι πάλιν παραδεχόμενοι μὲν, ὅτι ταῦτα εἶναι κεφάλαια εἰς τὸν θέτοντα ταῦτα εἰς κυκλοφορίαν, ἀρκοῦνται ὁμῶς ὅτι ταῦτα φέρουσι προσθήκην τινὰ εἰς τὰ πλούτη τῆς κοινωνίας· διότι κατ' αὐτοὺς, ἐπειδὴ καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια παριστῶσιν ὀφειλὰς ἢ ὑποχρεώσεις τῶν κυκλοφορούντων ταῦτα πρέπει ν' ἀφαιρεθῶσιν ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας τῶν· οὐδεμία ἐπομέ-

νως προσθήκη τοῦ πλούτου τῆς κοινωνίας φέρουσι. Πῶς δὲ πράγμα τι οἰονδήποτε δύναται νὰ ᾔηται κεφάλαιον διὰ τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ τοιοῦτον διὰ τὴν κοινωνίαν, τὸ ὁμολογοῦμεν, ὅτι εἶναι μυστήριον δι' ἡμᾶς, ἐνῷ τὸ κεφάλαιον χώρας τινὰς εἶναι τὸ σύνολον τῶν κεφαλαίων ἐνὸς ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. Πῶς δὲ πράγμα τοῦ ὁποίου ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν ἀρνεῖται αἰφνης ἢ ὑπερξίς των παρὰ τῶν ἰδίων; Εἰς τὴν ἐτέραν ἢ τὸ αὐτὸ πράγμα παρουσιαζόμενον ὑπὸ ἄλλην μορφήν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἴσον τὸ μηδέν; φαίνεται ὅλως ἀκατανόητον. Καὶ ὁμῶς αὕτη εἶναι περὶ τούτου δόξα τινῶν ἐκ τῶν ἐπιστημητέρων οἰκονομικοπολιτικῶν συγγραφέων. Εἰς τὸ περὶ ἐμπορικῶν γραμματίων συναλλαγματικῶν καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν εἰδῶν τῶν ὑποχρεώσεων ἢ ὀφειλῶν, πληρωτέων εἰς τὸ μέλλον τὸ ἀδόσιμον τῆς ἀνωτέρω δοξασίας καταδεικνύεται σαφέστατα, ἀλλὰ νὰ ἐκθέσωμεν ἰδῶ τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν ἥθελεν μᾶς παρεκλίνει πολὺ μακρὰν τοῦ ἀρχικοῦ ἡμῶν σκοποῦ, καθ' ὅσον μάλιστα θέλομεν τὸ συζητήσαι ἐν ἐκτάσει ἄλλοθι· διὸ περιοριζόμεθα ἤδη εἰς τὴν περὶ τῶν τραπεζικῶν μόνον γραμματίων ἐρευναν, ἥτις εἶναι ἐκ τῶν λεπτοτέρων εἰς τὴν Πολ. Οἰκονομίαν. Καὶ ὁμῶς παρέρχον, ὅτι τὰ πιστωτικὰ ὄργανα πλέον ἀφηρημένης φύσεως ὁμολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ὅτι εἶναι κεφάλαιον, ἐνῷ περὶ ἐκείνων κατὰ τῶν ὁποίων οὐδεμία πραγματικὴ ἀμφισβολία ὑπάρχει, δὲν θεωροῦνται τοιαῦτα.

Τὸ ἀληθές τοῦ φαινομένου τούτου αἴτιον, καθ' ἡμᾶς εἶναι ὅτι ἡ ἐξήγησις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ζητήματος ἄπεται περὶ ἡμῶν τινὰς εἰς αὐτοὺς ἀρχῆς τῆς Πολ. Οἰκονομίας καὶ μίαν τῶν καθολικῶν αὐτῆς πραγματικῶν ἐννοιῶν ὡς ἐπιστήμην.

Ἐκάστη οἰκισθῆναι ἐπιστήμη στηρίζεται ἐπὶ τινῶν καθολικῶν ἐννοιῶν, ἐκθέτοντες ἐπομένως τὰ ἀξιώματα τῆς ἐπιστήμης, εἶναι οὐσιώδες νὰ ἐκτίθενται ταῦτα κατ' εἰδικὸν τρόπον καὶ συνάδοντα μὲ τὰς καθολικὰς ἐννοίας τῆς ἐπιστήμης. Ἡ δὲ ὀρθὴ ἐπιστημονικὴ τακτικὴ κατὰ μέγα μέρος, συνίσταται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐκτελισομένων ἀξιομάτων. Μία δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκ τῶν καθολικῶν ἐννοιῶν τῆς ἐπιστήμης τῆς Πολ. Οἰκονομίας, εἶναι ὅτι αὕτη πραγματεύεται περὶ ἀνταλλαγῶν· ἔπεται ὅτι πᾶν ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὸ περὶ ἀνταλλαγῆς θέμα τῆς Πολ. Οἰκονομίας πρέπει νὰ ἐκτίθεται συμφώνως μὲ τὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀναφερομένην καθολικὴν ἐννοιαν. Τοῦ νὰ ἐκθέσωμεν ἐπομένως τὸ περὶ πιστωτικῶν ὀργάνων ζήτημα, ὡς συνήθως πράττουσι τινὲς τῶν ἐξόχων οἰκονομολόγων, εἶναι ὡς ζήτημα προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως, καὶ οὐχὶ ὡς ζήτημα ἀνταλλαγῆς. Τὰ τραπεζικὰ γραμμά-

τὰ εἶναι ἀνταλλακτικαὶ ἀξίαι, πρέπει ἐπομένως τὸ περὶ αὐτῶν ζήτημα νὰ τεθῇ καὶ νὰ συζητηθῇ, ὡς τὸ περὶ πολλῶν ἄλλων αὐτοτελῶν οὐσιῶν ἢ ἀντικειμένων ζήτημα· καὶ ἐπειδὴ πᾶσα οἰκονομικὴ οὐσία ἢ οἰκονομικὸν στοιχεῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ νὰ ἐνασχοληθῇ ὡς κεφάλαιον· ἔπεται ὅτι τὰ πιστοτικὰ ὄργανα δύνανται νὰ θεωροῦνται ἐπίσης κεφάλαια, ὡς πᾶν ἄλλο πρᾶγμα ἢ οἰκονομικὸν στοιχεῖον. Θέλομεν εἶδει κατωτέρω ὅτι ἡ ἀρχικὴ αὕτη ἔννοια τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας διαχέει οὐκ ὀλίγον φῶς εἰς τὰ μᾶλλον σκοτεινὰ ζητήματα τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καὶ θέλει φανεῖ ἐπίσης, ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν ὁ φιλοσοφικὸς ἢ μᾶλλον οἰκονομικὸς βράχος ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἡ φυσιοκρατικὴ Σχολὴ συνετρίβη. Οἱ φυσιοκράται ἐπρέσβευον ὅτι ὅλα τὰ πλούτη ἐπήγαγον ἀπὸ τὴν γῆν καὶ μόνον τρία ἦτο τὰ εἶδει τῆς παραγωγῆς ἐργασίας ἢ τρεῖς αἱ τάξεις τῶν παραγωγῶν ἐργατῶν.

α.) Οἱ θηρευταί, οἱ ἄλυσες καὶ οἱ ἀνατροφεῖς οἰκοτρόφων ζώων. β.) Οἱ κυρίως γεωπόνοι καὶ γ.) οἱ μεταλλευταί. Οὗτοι μόνον, κατ' αὐτοὺς, ἐθεωροῦντο παραγωγοὶ ἐργάται, διότι αὐτοὶ μόνον αὐξάνουσι τὸ ποσὸν τῶν ὑλικῶν προϊόντων, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ εἶδη τῆς φιλοπονίας, ὡς ἡ κατεργαστικὴ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον ἐθεωροῦντο σταῖρα ἢ ἄγονα ἤδη φιλοπονίας, διότι ταῦτα μόνον μετέβαλλον τὴν μορφήν ἢ τὸν τόπον τῶν πραγμάτων ἢ τῶν ὑπαρχόντων προϊόντων. Ἐπαρεδέχοντο μὲν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν χρησιμότητα τῶν ἀγόνων ἢ μὴ παραγωγῶν τούτων κλάδων τῆς φιλοπονίας, ἀλλ' ἔλεγον ὅτι τὰ εἶδη ταῦτα τῆς ἐργασίας δὲν προσέθετον εἰς τὰ πλούτη τοῦ κόσμου, διότι κατὰ τὴν ἐνέργειάν των ἴσον ποσὸν ἀξίας κατηναλίσκετο τοῦ παραγομένου, τὸ ἀποτέλεσμα ἐπομένως δὲν ἦτο μεγαλητέρας ἀξίας τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ σχολὴ ἐστείριζε τὸ δόγμα τῆς ὅτι ἡ καθαρά πρόσοδος *produit net* τῆς γῆς ἦτο ἡ μόνη προσθήκη εἰς τὰ πλούτη τῆς κοινωνίας.

Ἡ δοξασία αὕτη καταδειχθεῖσα πρὸ πολλοῦ σφραγιστὴν ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ ἤδη ἰσχύοντες δόγματος, ὅτι μόνη ἡ ἐργασία εἶναι ἡ πηγὴ ὅλου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ κόσμῳ πλούτου, ἥτις δοξασία καὶ τοι εὐπιστοτέρα τῆς προκατόχου τῆς, ἐκφραζομένη μολαταῦτα οὕτω ἀπολύτως ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ πηγὴ μεγάλων σφαλμάτων εἰς τὴν οἰκονομίαν· ἐνῶ ἐὰν ἐκφράζετο ὅτι ἡ ἐργασία ἦτο τὸ κυριώτερον αἷτιον τοῦ πλούτου ἤθελεν εἶσθαι μᾶλλον πλησιέστερον τῆς ἀληθείας. Οἱ ὀπαδοὶ ἐπομένως τῆς Σχολῆς ταύτης δὲν ἀναγνωρίζουσι πρᾶγμα τι ὅτι δύναται νὰ ἔχῃ ἀξίαν ἄλλως, εἰμὴ διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς δαπανηθείσαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ μετροῦν ἐπομένως τὴν ἀξίαν του διὰ τῆς δαπανηθείσης εἰς τὴν

παραγωγήν του ἐργασίας. Ἀλλ' ὁ πλοῦτος ἐν μέρει συνίσταται εἰς τὴν κτήσιν πραγμάτων ἢ ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ιδιότητα τῆς ἀνταλλακτικότητος, ἀδιάφορον δὲ ἂν ταῦτα παρήχθησαν διὰ πολὺς ἢ ὀλίγης ἐργασίας, καὶ τοι πέραν πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἀντικείμενον μεγάλης ἀξίας σπανίως παράγεται ἄνευ τῆς δαπάνης μεγάλου ποσοῦ ἐργασίας, μολαταῦτα δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ἀπολύτως, ὅτι ἡ ἐργασία μόνη εἶναι ἡ μεταδίδουσα εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα ἀνεξαιρέτως ἀξίαν. Οὐτε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ ἀξία τῶν πραγμάτων ἐξαρτᾶται κατὰ τι ἀπὸ τὴν διαρκὴ φύσιν των, ὅταν δύο πράγματα ἀνταλλάττονται μετ' ἴσης εὐκολίας εἰς τὴν ἀγοράν, θεωροῦνται ἀμφοτέρω ἴτης ἀξίας, ἀδιάφορον ἐὰν τὸ ἕτερον ἐκ τῶν δύο ᾖ διαρκές καὶ τὸ ἄλλο ἐξίτηλον. Ἡ δευτέρα αὕτη Σχολὴ ἀπέδειξεν ἐπομένως ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ κατεργαστοῦ ἢ τεχνίτου καὶ τοῦ ἐμπόρου εἶναι ἐπίσης καὶ παραγωγὴν ἐργασίας, ὡς ἡ τοῦ γαιοπώλου, τοῦ κτηνοτρόφου καὶ τοῦ θηρευτοῦ.

Ἡ οὐσιωδεστέρα ὁμῶς κατὰ τοῦ δόγματος τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς ἀντίρρησης δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀνωτέρω· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξῆς, ὅτι ἔθετον ὡς ζητήματα προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως τὰ γεγονότα τὰ ἀφορῶντα τὸ περὶ συνδιαλλαγῆς μέρος τῆς πολ. οἰκονομίας ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῶσι ταῦτα ὡς ζητήματα ἀνταλλαγῆς. Ἡ τροφή λ. χ. καὶ τὰ πράγματα τὰ ὑπὸ τοῦ ἐργάτου καταναλυσκόμενα δίδονται αὐτῷ εἰς ἀνταλλαγὴν τῆς ἐργασίας του καὶ εἶναι ἴσης ἀξίας, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀνταλλακτέα. Ἡ τροφή εἶναι πρᾶγμα ἀνεξαρτήτου ἀξίας καὶ ἡ ἐργασία ἐπίσης ἀνεξαρτήτου ἀξίας, ὁ ἐργάτης ἐπομένως κερδίζει ἀνταλλάττων τὴν ἐργασίαν του ἀντὶ τροφῆς ἐνδυμάτων κτλ. Ὁ κατεργαστὴς τοῦ ὑλικοῦ κερδίζει ἐπίσης ἀνταλλάττων τὰ προϊόντά του ἀντὶ ἐργασίας· διότι, τοῦ πράγματος ἢ τοῦ προϊόντος κατεργασθέντος, ἢ μετασχηματισθέντος, πωλεῖται ἀντὶ μεγαλύτερου ποσοῦ χρημάτων, παρὰ τοῦ δοθέντος εἰς τὴν ἀγοράν του, ἢ δὲ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν συνιστᾷ τὸ κέρδος τοῦ κατεργαστοῦ, ἐπίσης καὶ ὁ ἐμπορος καὶ πᾶς ἄλλος ἐπιτηδευματίας ἢ κεφαλαιούχος, κερδίζει ἐπίσης διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς. Αὕτη εἶναι ἡ κατὰ τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος ὡς προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως, ἐνῶ πρέπει νὰ τεθῇ ὡς ζήτημα ἀνταλλαγῆς ἰσχυρὰ καὶ ἀναμφίλεκτος ἀντίρρησης. Ἡ Τράπεζα λ. χ. δημοσιεύουσα τὸν ἐτήσιον ἢ κατ' ἐξαμηνίαν ἰσολογισμόν τῆς ἐκθέτει ἐν μιᾷ στήλῃ τὰ γραμμάτια, ἢ τὰς ἐπὶ αἰτήσεσι πληρωμῆς ἢ ἐγγράφους ὑποχρεώσεις τῆς καὶ οἱ ἄνθρωποι συνήθως ἀντιτάττουσι τὸ ἐνεργητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀπέναντι τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ ὑποχρεώσεων τῆς· ἦτοι, τὸ παθητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον, καὶ ἀφαιροῦντες τὰς

δευτέρως ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἐξάγουσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περιουσίας τῆς Τραπεζῆς. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ἡμᾶς, εἶναι τὸ σφάλμα τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς. Ἡ ἐρῆμὴ μέθοδος τῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς συζητήσεως τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ζητήματος εἶναι νὰ ὑπολογίζωμεν τὸ τε ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν κεφάλαιον, ἢ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Τραπεζῆς ὡς ἀνεξήρητα τὸ ἐν τοῦ ἑτέρου ποσά. Ἡ πίστις τοῦ ἐμπορίου καὶ ἡ πίστις τῆς Τραπεζῆς εἶναι ἐκάστη αὐτοτελὴς ἰδιοκτησία· καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Τράπεζαν, ἐκδίδουσα ἴδια αὐτῆς γραμμάτια εἰς ἀνταλλαγὴν συναλλάγματος εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἀνταλλάξη ἐν εἶδος περιουσίας ἀντὶ ἑτέρου, καὶ οὐχὶ νὰ ἐξισώσωμεν τὸ ποσὸν ἀντιτάττοντες αὐτὸ κατὰ τοῦ ἄλλου. Ἐκαστον ὄργανον πίστεως εἶναι ἀνεξάρτητον οἰκονομικὸν στοιχείον, ἢ οὐσία ἐπιδεκτικὴ ἀνταλλαγῆς, ἂν καὶ εἰς μικροτέραν ἢ μεγαλειτέραν σφαίραν, κατὰ τὴν περίπτωσιν, εἶναι τὸ αὐτό.

Καὶ οἱ οἰκονομολόγοι οἱ ἀντιστρατευόμενοι κατὰ τῆς ιδέας ὅτι ἡ πίστις εἶναι κεφάλαιον, παραδέχονται, ἄνευ ὁρου, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαια. Ὁ Μιλ λ. γ. διατείνεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι παραγωγικὸν κεφάλαιον (α). Ἡ ἀξία ἢ ἐξοικονομουμένη εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀναγκαίου ἀργυρίου, εἶναι καθαρὸν κέρδος εἰς τοὺς προμηθεύοντας τὸ ἀντικαταστατικόν. Οὗτοι ἔχουν τὴν χρῆσιν εἰκοσι ἑκατομμυρίων κυκλοφορικοῦ ὀργάνου, τὸ ὅποσον ἐστοίχισεν αὐτοῖς μόνον τὴν δαπάνην τῆς πλακὸς γλύπτου. Ἐάν οὗτοι ἀπασχολῶσι τὴν εἰς τὴν περιουσίαν των ταύτην προσθήκην, ὡς παραγωγὸν κεφάλαιον, τὰ εἰσοδήματα τοῦ τόπου αὐξάνουσι καὶ ἐπομένως ἡ κοινωνία ὠφελεῖται, κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον ἤθελεν ὠφελῆθαι ἀπὸ ἄλλο εἶδος ἰσχυροῦ κεφαλαίου. Ὅταν κυκλοφορικὸν ὄργανον εἰς χαρτὶ προμηθεύεται, ὡς εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ὑπὸ τῶν ἰδιωτικῶν τραπεζιτῶν ἢ τραπεζικῶν ἐταιριῶν, ὁλόκληρον τὸ ποσὸν σχεδὸν χρησιμεύει ὡς παραγωγικὸν κεφάλαιον.* Ἐύκολον δὲ εἶναι εἰς ἡμᾶς ν' ἀναφέρωμεν πολλὰς ἄλλας περικοπὰς εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ Μιλλ θεωρεῖ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια κεφάλαιον· ἀλλ' ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὸ ἀνωτέρω. Ὁ Μακινούλωκ ἐπίσης παραδέχεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαια. (6).

Οἱ θέτοντες εἰς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμάτια, νομισματοποιοῦσιν, οὕτως εἶπεν, τὴν πίστιν των, διότι ἀπολαμβάνουσι τὴν αὐτὴν πρόσδοτον δανείζοντες ταύτην ἐν εἶδει γραπτῶν ὑποσχέσεων πληρωμῆς ποσῶν τινῶν πληρωτέων ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ,

ὁποῖον ἤθελεν ἀπολαμβάνει, ἀπὸ τὸ εἰς νομίσματα γένόμενον ἴσον ποσὸν δανείου· καὶ ἐνῶ τοιοῦτοτρόπως αὐξάνουν τὰ ἑαυτῶν εἰσοδήματα, συνεισφέρουσιν ἐπίσης εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν παραδέχεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαιον καὶ κεφάλαιον παραγωγόν. Μολανότι δὲ ἀμφότεροι οἱ ἀνωτέρω ἐπίσημοι οἰκονομολόγοι, πραγματευόμενοι περὶ πίστεως ἐν γένει καὶ ἀπολύτως, παραδέχονται μὲν ὅτι ἡ πίστις παρέχει μεγάλας ὠφελείας εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀρνοῦνται μολαταῦτα ὅτι ἡ πίστις ἔχει ἀποτελεσματικὴν τινὰ ἐπιρροὴν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πλούτου ἢ τῶν κεφαλαίων.

Ἐν ἐκ τῶν τὰ μάλιστα δυσκόλων, διότι ἐκ τῶν τὰ μάλιστα λεπτοτάτων ζητημάτων τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης εἶναι ὅτι καὶ τὰ πιστωτικὰ ὅργανα, ὅπως κυκλοφορήσωσιν πρέπει ἀναπορεύτως νὰ ἐνδιπλασθῶσιν τὸν ὅρον, πληρωτέα τοῖς μετρητοῖς*, ἀπαγορεύεται μὲν ταῦτα ῥητῶς τοῦ νὰ θεωρῶνται ἢ νὰ ἐκλαμβάνωνται ταῦτα, ὡς εἰκαιοποιήσεις εἰδικοῦ νινος ποσοῦ χρημάτων. Κυκλοφοροῦσιν ἄρα ἀνεξαρτήτως, ἐπὶ τῇ πίστει, ὅτι ταῦτα θέλουσιν ἀνταλλαχθῇ ἀντὶ χρημάτων, ὡς τὸ ἀργύριον κυκλοφορεῖ ἐπὶ τῇ πίστει, ὅτι θέλει ἀνταλλαχθῇ ἀντὶ πραγμάτων. Καὶ καθὼς τὰ χρήματα δὲν ἀντιπροσωποῦσι πράγματα, καίτοι ἀνταλλακτέα μὲ ταῦτα, τοιοῦτοτρόπως τὰ πιστωτικὰ ὅργανα οὐδόλως παριστῶσι χρήματα, καίτοι ἀνταλλακτέα μὲ ταῦτα· κατὰ συνέπειαν πρέπει καὶ ταῦτα νὰ θεωρῶνται τῆς αὐτῆς φύσεως, ὡς οἱ αἰδήποτε ἄλλαι ποσότητες, ἢ οἰκονομικὰ στοιχεῖα. Ἡ πίστις, πράγματι, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι περιουσία τῆς αὐτῆς φύσεως, ὡς πᾶν ἄλλο εἶδος αὐλοῦ κεφαλαίου. Ἀλλ' αἱ φορτωτικαὶ ἢ αἱ γραπτὰ ἀποδείξεις θεματοφυλάκων δὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι ποσότητες, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπισημειώσεις ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἢ ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια ἀντιπροσωποῦσιν· οὐδόλως δύνανται ἐπομένως νὰ ὑπερβῶσιν κατὰ ποσὸν ἢ κατ' ἀξίαν τὴν περιουσίαν, ἣν αὐταὶ ἀντιπροσωποῦσι καὶ εἰς τὴν ἀνάγονται· ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας τὰ πιστωτικὰ ὅργανα, οὐ μόνον δύνανται ν' αὐξηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ πράγματι ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ, δηλαδή, πεντάκις ἢ ἑξάκις τοῦλάχιστον, ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἀργυρίου. Ἐάν τράπεζά τις λ. γ. φυλάττῃ εἰς τὸ ταμεῖόν της ποσὸν τι ἀργυρίου ἀρκετὸν εἰς τὸ νὰ ἐξοφλῇ τὰ κατὰ καιρὸν παρουσιαζόμενα αὐτῇ πρὸς ἐξαργύρωσιν γραμμάτια, τὸ ποσὸν αὐτὸ ἤθελεν εἰσθῆαι ἀρκετὸν νὰ ὑπαστηρίζη τὴν εἰς τὸ κοινὸν πίστιν της ἢ τὴν ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν ὅλων τῶν λοιπῶν τῶν εἰς τὴν κυκλοφορίαν γραμματίων αὐτῆς.

Ἀντίρρησίς τις κατὰ τῆς ἀνωτέρω γνώμης βεβηχίως δύναται νὰ προταθῇ, ἂν ὅλα τὰ ἐν τῇ κυ-

(α) Ἀρχ. τῆς Παλ. Οἰκονομ. Β. Γ. κεφ. 22. §. 2.

(6) Ἐμπορικὸν Λεξικόν. ἄρθρ. Τράπεζα.

κλοφορίᾳ γραμμάτια τῆς τραπεζῆς προσέλθωσιν διὰ μιᾶς εἰς τὴν τράπεζαν πρὸς ἐξαργύρωσιν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ τράπεζα βεβαίως δὲν θέλει δυνηθῆναι ἐξοφλήσῃ τὰς εἰς τὸ κοινὸν ὑποχρεώσεις της, ἐπομένως ἡ ἀξία των θέλει ἐκπέσει. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀντίρρῃσιν ἀπαντῶμεν, ὅτι τὸ αὐτὸ δύναται νὰ προταυθῇ καὶ κατὰ παντὸς ἄλλου εἶδους περιουσίας.

Ἡ ἀξία ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς ἰδιοκτησίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὠρισμένον μόνον ποσὸν ταύτης προσφερόμενον κατὰ καιροῦς εἰς τὴν ἀγορὰν δι' ἀνταλλαγὴν. Ἐάν π. χ. ὅλοι αἱ γαῖαι τῆς Ἑλλάδος προσεφέροντο διὰ μιᾶς εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς πώλησιν, ὅποια ἤθελεν εἰσθῆναι ἡ ἀξία των; Τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἀξία τῶν πιστωτικῶν ὀργάνων διέπεται ἀπὸ τῶν αὐτῶν φυσικῶν νόμων, ὥς ἡ ἀξία παντὸς ἐτέρου εἶδους ἰδιοκτησίας· δηλαδή, ὅτι μέρος μόνον τοῦ ὅλου αὐτῆς προσφέρεται εἰς ἀνταλλαγὴν κατὰ κειροῦς. Ἑτέρα ἀντίρρῃσις δύναται ἐπίσης νὰ γίνῃ· ὅτι ἡ τοῦ ζητήματος ἐποψὶς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν εἰδικὸν τρόπον τῆς παραστάσεως τῶν εἰς αὐτὸ ἀναγομένων γεγονότων, καὶ ὅτι, τὰ αὐτὰ γεγονότα, ἐάν ἄλλως παρίσταντο τὸ πρᾶγμα ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ, δύνανται νὰ μᾶς ὀδηγήσωσιν εἰς ὅλως διάφορα ἀποτελέσματα. Οὐδόλως ἀρνούμεθα τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀνωτέρω γνώμης, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δύναται νὰ προταυθῇ καὶ κατὰ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης. Ἐκάστη ἐπιστήμη ἐξαρτᾶται ἀπὸ εἰδικὴν τινα μέθοδον τῆς παραστάσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγομένων ἀξιωματικῶν. Κατὰ τινα ἔννοιαν δυνάμεθα ἐπομένως νὰ εἰπώμεν ὅτι ἅπασι αἱ ἐπιστήμαι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν περὶ μιᾶς ἐκάστης γνώμην ἐκάστου. Οὕτε καὶ τοῦτο ἀρνούμεθα· ἀλλ' ἀντ' ἀπαντῶμεν, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἡ ἀληθὴς φιλοσοφικὴ τακτικὴ συνίσταται· δηλαδή, ἐκ τῶν πολλῶν ὑπαρχόντων, ἡ παρουσιαζομένων μεθόδων τῆς παραστάσεως τῶν γεγονότων, νὰ ἐκλέξωμεν τὴν πρᾶσφορον ἐκείνην μέθοδον τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν, ἥτις θέλει χρησιμεύσει, ὥς ἀληθὴς βάσις τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐπιστήμης. Τούτου δὲ ἅπαξ ἐπιτευχθέντος· δηλαδή, τῆς ἀρχικῆς ἰδέας γενομένης παραδεκτῆς, πρέπει ἀπαρεγκλήτως ἡ μέθεσιν ἐνεστὶν ἀκρίβειαν νὰ συμμορφούμεθα μετ' αὐτῆς εἰς τὰς περὶ τὴν ἐπιστήμην ταύτην συζητήσεις μας, ἢ νὰ ἐμμένωμεν ἐπ' αὐτῆς ὅλων τῶν λοιπῶν ἀπορρίφθαισιν. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅποιον συνέβη εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκάστης ἐπιστήμης· δηλαδή, οἱ πρῶτοι καλλιεργηταὶ αὐτῆς δὲν διέκρινον ἐναργῶς ὅποια εἶσαν αἱ ἀληθεῖς ἀρχικαὶ ἰδέαι ἢ ἔννοιαι αὐτῆς. Μόνον δὲ εἰς τὰς φυσικὰς καὶ τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας ἄνδρες προσφόρου ἢ ἀναλόγου, τοῦ ἐπιχειρισθέντος θύματος κρίσεως μετὰ πλήρη συζήτησιν καὶ σκέψιν συνεφώνησαν ὁμοθυμῶς καὶ ὑπέ-

δειξαν ὅποια εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἀρχαὶ ἢ ἔννοιαι ἐκάστης ἐπιστήμης καὶ ἀπαρεγκλήτως ἐτήρησαν αὐτὰς εἰς τὰς περὶ τὴν εἰδικὴν ταύτην ἐπιστήμην συζητήσεις των. Καὶ αὕτη νομίζομεν εἶναι ἡ ἀληθὴς ἔννοια τῆς κατὰ κόρον κατατροχομένης ἐκφράσεως ἡ κοινὴ γνώμη, ἡ ὁ κοινὸς νοῦς.

Οὕτε ἄνδρες μεγάλου νοῦς πάντοτε εἶναι οἱ ἐπιτυχάνοντες εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀληθοῦς ἔννοιαις ἢ τῆς ὀρθῆς ἰδέας ἐπιστήμης τινός· διότι πολλάκις συμβαίνει, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πῶς ἢ πότε ὑπὸ τίνος, κατὰ τὸ φαινόμενον, εὐτυχοῦς συμβάματος καὶ ἄνευ τίνος σχεδὸν ἀτυχοῦς ἀποπειρας ἐξ ἑνὸς πρὸς ἐπιτυχίαν τοιαύτης, καὶ πόσοι αἰῶνες παρῆλθον, πρὶν ἢ ἄνδρες ἐξόχου ἱκανότητος ἐμπόρεσαν νὰ τύχωσι τὰς ἀληθεῖς ἀρχικὰς ἔννοιαις τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης ἐξ ἄλλου. Οὐδὲν μελλοχολικότερον ἀναβλέποντες εἰς τὰ βάθη τῆς ἀρχαιότητος, παρὰ νὰ ἀναγνώσωμεν ἀποτυχίας τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐξοχότερων νοῶν. Οὐδὲν λυπηρότερον, παρὰ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ἡμιθέους τῆς ἀνθρωπότητος ἀγωνιῶντας μέχρι τελευταίας εἰς τὴν παραδοχὴν σφαλερῶν ἔννοιων!

Μετ' ὀρίμου λοιπὸν σκέψεως καὶ ἐξετάσαντες ἐπισταμένως τὰ παρὰ τῶν ἐπιστήμων οἰκονομολόγων λεχθέντα ἢ γραφέντα ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀποφινόμεθα ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρχικὴ ἔννοια τῆς Πολ. Οἰκονομίας εἶναι ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἡ πραγματευομένη περὶ τῶν μέτρων, ἀναγκαίως νὰ δώσωσιν ἀποτελεσματικώτατα εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Αὕτη ἐμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνταλλαγῆς, καὶ ὅτι ἡ ἔννοια αὕτη θέλει συντρέξει ἡμᾶς εἰς τὴν λύσιν ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγομένων φαινομένων. Σύμφωνον λοιπὸν μετὰ τὴν παραδεχθεῖσαν ἀνωτέρω καθολικὴν ἔννοιαν περὶ τῆς Πολ. Οἰκονομίας ἐξηγουμέν τὰ ἐν αὐτῇ φαινόμενα ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ ταύτην.

Ἰπάρχει ἐκφρασις εἰς κοινὴν χρῆσιν μεταξὺ τῶν οἰκονομολόγων συγκεντρύνουσα ἐν ἑαυτῇ τὰς ἀρχὰς ὅλων σχεδὸν τῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ ὑπαρχουσῶν σφαλερῶν δοξασιῶν· δηλαδή ἡ ἐκφρασις, «*ἐσωτερικὴ ἀξία*». Ἡ κοινῶς μεταχειριζομένη αὕτη οἰκονομικὴ ἐκφρασις σύγκειται ἐκ δύο ἀσυναρτήτων καὶ ἀντιφικτικῶν ἔννοιων· καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη κατὰ τὸ 1696 ὑπὸ τοῦ Βαρβῶν καὶ ἐσχάτως ἐσυζητήθη ἐμβριθῶς καὶ δι' ἀκτομαχῆτων ἐπιχειρημάτων ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Βαίλαῦ, διὸ καὶ περὶ πέμπομεν τὸν ἀνγνωστὴν εἰς τὰ γραφέντα κατὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ δευτέρου (α). Ἀμα τῇ καταλήψει ἐπομένως τῆς ὀρθῆς ἔννοιαις, ὅτι ἡ ἀξία εἶναι ἐξωτερικὴ σχέσις καὶ οὐχὶ ποιότης τῶν πραγμάτων, ἡ ἐκφρασις «*ἐσωτερικὴ ἀξία*» εὐθὺς ἐξηλέγχεται ὡς ἐκφρασις, ἄνευ τινὸς ὠρισμένης ἔννοιαις.

(α) Ἀκριβῶς ἐκθεσις περὶ τῆς φύσεως, τῶν μέτρων καὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀξίας.

Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἔννοια ἡ ἐπιχέουσα μέγα φῶς ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ μάλιστα τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως τῶν Οἰκονομικῶν οὐσιῶν αἰτίνας, καίτοι ἀνεπίδεκται ψηλαφήσεως, ἡ ὁράσεως, οὐχ' ἥττον εἶναι δεκτικαὶ μέτρους καὶ ἐκτιμήσεως καὶ τοιαῦται εἶναι τὸ νοερὸν κεφάλαιον, τὸ δικαίωμα τῆς συγγραφῆς, ἡ καλὴ ὑπόληψις ἀτόμου ἢ βιωτικῆς ἐπιδιώξεως, ἡ πίστις καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς αὐτοῦ ιδιοκτησίας ἢ περιουσίας. Τέλος δὲ παρατηροῦμεν τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια πρέπει νὰ θεωρῶνται καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὡς ἀνεξάρτητος οἰκονομικὴ οὐσία, καὶ ὅτι ἡ δημιουργία ἢ εἰς τὴν κυκλοφορίαν εἰσαγωγή τούτων ἐπιφέρει τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα, ὅποια καὶ ἡ εἰσαγωγή τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων εἰς τὴν ἀγοράν. Τὸ δὲ μέγα πλεονέκτημα τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων συνίσταται εἰς τὸ ἐξῆς· ὅτι ἐὰν ἐκτεταμένη τις ἐπιχείρισις εἴτε κοινῆς ὡφελείαν, εἴτε ιδιωτικῆς, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ, τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια δύνανται νὰ δημιουργηθῶσι καὶ νὰ τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν διὰ μιᾶς, καὶ εὐκόλως, καὶ μετ' ὀλίγης συγκριτικῆς δαπάνης. Ἐνῶ ἡ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ προμήθεια πρῶτον προϊόντα τῆς φιλοπονίας τοῦ λαοῦ ἢ τῆς γῆς τοῦ τόπου πρέπει νὰ ἐξηχθῶσι καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ εἰσυχθῇ ἴσον ποσὸν ἀξίας μεταλλικοῦ νομίσματος. Ἡ ἐκπληκτικὴ πρόοδος τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν βιωτικὴν τεχνουργίαν, κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος ἐγένετο κυρίως διὰ τῆς ὑπὸ ιδιωτικῶν τραπεζικῶν ἐταιριῶν ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων, καὶ ἥτις ἄνευ τῆς ἐκδόσεως τοιούτων, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀποτελεσθῇ εἰς τόσον ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Τὰ ἀπαράμιλλα πρὸς τὰ πρόσω ἄλλατα τῆς Σκωτίας κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα χρεωστοῦνται κυρίως εἰς τὴν σύστασιν ιδιωτικῶν μὲν, ἀλλ' ἐχεγγύων διὰ τὴν ἀκεραιότητά των τραπεζῶν. Καὶ τὰ εἰς κυκλοφορίαν ἐκδοθέντα παρ' αὐτῶν τραπεζικὰ γραμμάτια, ἐνόσω ὑπῆρχε ζήτησις αὐτῶν ἔφερον ἀκριβῶς ἰσάζιον πραγματικὸν κεφάλαιον, ὡς εἶδαμεν ἀνωτέρω καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μίλλ ὁμολογούμενον.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐνῶ ἡ δημιουργία ποσοῦ τινος τραπεζικῶν γραμματίων εἶναι ἀνεκτίμητον εὐεργέτημα εἰς τοὺς ἐκδότας τοιούτων, ἀπολαμβανόντων κέρδη ἀπὸ αὐτὰ, καὶ πράγμα τι γινόμενων κατόχων τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ πλούτου τῶν εἰς κυκλοφορίαν τεθέντων γραμματίων των, ἄνευ δαπάνης ἐργασίας, δὲν ἐμπόρεσαν εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν Σκωτίαν νὰ περιορισθῶσιν ἐντὸς θεμιτῶν ὁρίων δῆλον, τῶν πιστοτικῶν τούτων ὀργάνων ὄντων αὐτοτελῶν οἰκονομικῶν οὐσιῶν (ἂν τὸ εἰς κυκλοφορίαν ποσὸν ὑπερβῇ τὸ ἀρκετὸν εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ τόπου ποσόν) ὡς παντὸς

ἄλλου πράγματος εἰς προμοίας περιστάσεις, ἡ ἀξία των θέλει ἐλαττωθῇ, παραβαλλομένη μὲ τὰ μεταλλικὰ χρήματα. Δὲν ὑπάρχει παράδειγμα χώρος τινός, ἐκτὸς τῆς Σκωτίας, εἰς ἣν ἄνδρες εἴτε δημόσιοι εἴτε ιδιώται ἐμπιστευθέντες τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ θέσωσιν εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμάτια ἀορίστου ποσοῦ ἀξίας ἢ κατηγορίας, ὅτι δὲν κατεγράσθησαν αὐτὸ πρὸς μεγάλην καταστροφὴν τῆς κοινωνίας τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτοῖς τοιοῦτον ἰσχυρὸν προνόμιον. Εἰς τὰ πλείστα μέρη τοῦ κόσμου λοιπὸν ἐκρίθη ἀπολύτως ἀνγκαῖον νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως τῶν τραπεζικῶν γραμματίων εἴτε κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀξίας μόνον, ἢ καὶ κατὰ τὰς τάξεις ἢ νομισματικὰς μονάδας. Τὸ πραγματικὸν δὲ ὄριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ ποσὸν τῶν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τεθησομένων τραπεζικῶν γραμματίων καθὼς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἰσχυροῦ τούτου προνομίου, καὶ τὸ δοκίμιον τῆς ὑποτιμήσεώς των, ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον μακρῶν καὶ ἰσχυρῶν συζητήσεων, καὶ διαφόρων συμπερασμάτων. Τινὲς μὲν διατείνονται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια πρέπει νὰ περιορίζωνται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τοῦ ἀργυρίου· ὅτι τὸ ἀργύριον δι' οὗ ταῦτα ἀντηλλάχθησαν πρέπει νὰ διατηρῆται αὐστηρῶς εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐκδοσάσης τὰ γραμμάτια τραπεζῆς· καὶ αὕτη εἶναι ἡ παρ' αὐτῶν καλουμένη ἀρχὴ τῆς κυκλοφορίας. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶχον συστηθῇ αἱ τράπεζαι τῆς Βενετίας, τῆς Ἀμστερδάμης, τῆς Ἀμβούργης, καὶ ἐπογγέλλοντο ὅτι ἦτο συστημέναι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης· ἡ πίστις ἐπομένως ἡ παρ' αὐτῶν δημιουργηθεῖσα ἦτο ἀκριβῶς ἴση τοῦ ἀργυρίου τὸ ὅποιον αὐταὶ κατεῖχον. Ἀλλ' αἱ τράπεζαι αὗται δὲν ἐνήργουν προεξοφλήσεις. Εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον δι' οἰανδήποτε τράπεζαν, συστημένην ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κυκλοφορίας νὰ ἐνεργῇ προεξοφλήσεις· διότι εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον συστατικὸν μιᾶς τραπεζῆς νὰ προεξοφλῇ συναλλάγματα διὰ τῆς δημιουργίας ὀφειλῶν· εἶναι ἐπομένως ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς κυκλοφορίας ἐν οἰανδήποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω τραπεζῶν, χωρὶς νὰ τῆς ἀπαγορευθῇ ἐπίσης ἡ προεξοφλήσις γραμματίων ἢ συναλλαγμάτων. Εἰς τινὰς τραπεζὰς τὸ προνόμιον τῆς ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων ἐντὸς εἰς κάποιαν ἀναλογίαν τοῦ ἐν ταῖς ταμείοις αὐτῶν ἀργυρίου. Εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀγγλίας τὸ προνόμιον αὐτὸ περιορίζεται ἐντὸς ὁρισμένου ποσοῦ, βασιζομένου ἢ ἀντιπροσωπευομένου ὑπὸ δημοσίων χρεωγράφων μετὰ προσθέτου ποσοῦ, ἴσου τοῦ ἀργυρίου τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὸ ταμεῖον τῆς τραπεζῆς. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν συνήθως, ἀπαιτεῖται, ἐκτὸς τῆς ἀνταλλακτικότητος τῶν γραμματίων, ἴσον ποσὸν ἄλλου εἶδους περιουσίας, ὡς δημόσια γραῶγραφα, ἢ ὑποθήκαι ἐπὶ γαιῶν νὰ παρακαταθέτωνται εἰς

ώριζμένον δημόσιον κατάστημα ἀπὸ τοῦ ἐκδότου γραμματίων εἰς τὴν κυκλοφορίαν. Ὅλοι δ' αὗται αἱ διατάξεις ἐπενοήθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ περιστείλωσι τὴν σχεδὸν καθολικὴν τάσιν τῶν τραπεζῶν, τῶν ἐμπιστευθεισῶν μὲ τὸ ἀόριστον προνόμιον τῆς ἐκδόσεως γραμματίων, ὅπως μὴ διακινδυνεύσωσι τὴν ἰδίαν τῶν πίστιν διὰ τῆς ἐκδόσεως ὑπερβολικοῦ ποσοῦ γραμματίων εἰς τὴν κυκλοφορίαν. Ἀλλὰ καὶ τοὶ τὰ περιοριστικὰ ταῦτα μέτρα εἰς πολλὰς περιστάσεις παρέχουσιν ἀναμφιβόλως πρόσθετον ἀσφάλειαν εἰς τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, πρέπει νὰ θεωρῶνται μᾶλλον ὡς μέτρα διὰ νὰ ὑποχρεώωσι τὰς τραπεζὰς νὰ κάμωσιν ὅ,τι σπανίως τείνουσιν εἰς τὸ νὰ πράττωσι· δηλαδή νὰ ἀναβιβάζωσι τὸ τίμημα τῆς προεξοφλήσεως, ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν χρημάτων. Ἡ πικρά βλάβη τῆς τοιαύτης περιοριστικῆς διατάξεως ἐπέφερε πολλάκις τρομερὰς ἐμπορικὰς κρίσεις εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς.

Σ. ΤΡΙΚΑΛΙΩΤΗΣ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΜΟΝῃ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 454.)

408

Καταγραφή ἐν μεμβράνῃ περιέχουσα περιληπτικῶς τὴν ἔννοιαν ὁκτώ προσταγμάτων τοῦ δουκὸς τῆς ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας πρὸς τοὺς δοῦκας Κρήτης περὶ τοῦ χωρίου Στύλου, μετοχίου ὄντος τῆς Πάτμου· ἦτοι α) τοῦ Ρενιέρου Τζένου (τῷ 1267)· —β) καὶ δ) τοῦ Πέτρου Γραδενίγου (τῷ 1307)· —γ) τοῦ Λαυρεντίου Τιεπόλου (τῷ 1277)· —ε) ἀνώνυμον (ἄνευ χρόνου σημασίας, ἀπευθυνόμενον δὲ τῷ δουκὶ Βιταλίῳ Μικιέλλῃ)· —ς'—ζ) Μιχαήλ τοῦ Τζένου (ἄνευ χρόνου σημασίας. Τοιοῦτον ὁμοίως ὄνομα οὐκ ἐμφέρεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν δουκῶν, τῷ προσηρητημένῳ τῇ τοῦ Μονεμβασίας Δωροθέου Συνοφίει διαφόρων ἱστοριῶν [τῷ κοινῶς Χρονογράφῳ λεγομένῳ]. ΕΒ' δὲ δοῦξ ἀναγράφεται αὐτόθι: Μιχαήλ Στένος [1400], ὅς εἰν ἂν ὁ αὐτός, διαστραφέντος τοῦ ὀνόματος ὑπὸ τοῦ τυπογράφου ἢ τοῦ γραφέως).

12

Τοῦτες ἔθεν οἱ γραφεῖς ποῦ εἶνεν καμωμένες ἀπὸ τὴν Βενετίαν διὰ τὸ μετόχην Στύλου. (1).

(1) Τὸ δὲ ἕτερον ἀντίγραφον οὕτως: Γραφεῖς καμωμένες ἀπὸ τὴν αὐθεντίαν τῆς Βενετίας πρὸς τὸν δοῦκα Κρίτης διὰ τὸν Στύλον.

+ Ἡ μὲν α' δουκικὴ γραφή, ἡ γεγонуία ἐπὶ τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος κυροῦ Ρανιέρου τοῦ Τζέν, διὰ πάσης τῆς συμβουλῆς, ἐν ἔτει αςζζ' (1267), μηνὶ Αὐγούστῳ, ἐπέμψθη δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα κύριον Ἀνδρέαν Τζέν τὸν αὐτὸν ἀνεψιόν, τὸν τότε δοῦκα τῆς Κρίτης, καὶ τοὺς αὐτοῦ πρωτοσυμβούλους, ταῦτα περιέχει τε καὶ δηλοῖ: «Ὅτι οἱ καλόγηροι τοῦ Στύλου, τῆς δικαιολογίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πάτμου, νὰ εἶναι ἀφετοὶ εἰς τὴν ἰδίαν κτῆσιν καὶ ποσσεσιόν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν δικαιολογίαν, καθὼς ἐποίησεν (1) ὁ ἄρχων κύρις Μάρκος Δάνδουλος, ὁ πρὸ τοῦ λεχθέντος δουκὸς Κρήτης δοῦξ ἐν Κρήτῃ, μετὰ τῆς αὐτοῦ συμβουλῆς, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σκασμοῦ τῆς διαφορᾶς, ἥτις ἦν ἀναμεταξύ τῆς αὐθεντίας καὶ τοῦ κυροῦ Μανουήλ, καὶ τοῦ Γεωργίου Σκορδίλλῃ· ἐν ᾧ τινι σασμῷ καὶ συμβιβασμῷ, ἐκεῖνος παρετήρησε καὶ παρέδραμεν, ὡς μὴ ἴδιον, τὸ χωρίον τοῦ Στύλου, ἀλλ' ὡς ὑπάρχον τῶν λεχθέντων καλογήρων, χωρὶς τινος ἐναντιολογίας· ἐν ᾧ τινι δουκικῇ γραφῇ ἐσχάτως καὶ εὐλαβῶς συνίστανται, (2) λέγω, εἰς τὸ ἀγαπᾶσθαι παραδίδοντες οἱ λεχθέντες καλόγηροι καὶ ὁ τόπος τοῦ ἁγίου τοῦ Ἰωάννου τῆς Πάτμου».

+ Ἡ δὲ β' γραφή, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ ἄρχοντος κυροῦ Πέτρου Γραδονίκου δουκὸς Βενετίας, μετὰ πάσης τῆς μικροτέρας συμβουλῆς τῶν τεσσαρχόντων καὶ τῶν πριεγάνων, ἐπέμψθη δὲ τοῖς καστελλάνοις τοῦ Πικάρνα, ἔτει αςζ' (1307), μηνὶ Ἰουνίῳ 16', ἰνδικτιῶνος ε', τάδε περιέχει: «Ὅτι τοὺς καλόγηρους τοῦ μοναστηρίου τοῦ Στύλου καὶ τοὺς παροίκους αὐτῶν, τινὰς ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν νὰ μνηδὲν τοὺς βαρίνη καὶ ἀναγκάζῃ νὰ δίδουσιν τὸ βρόδῃ τους, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπους τινὰς νὰ δίδουσι τοῖς καστελλάνοις, ἢ διὰ νὰ σπείρωσιν, ἢ διὰ νὰ σάλωνεύσουσιν, ἢ διὰ νὰ λιχνίζουσιν καὶ νὰ κοσκινίζουσιν σιτάρην, οὐδὲ ταγὰς ἰδικὰς των, ὡς ἂν εἰς τὸν παρεληλυθότα καιρὸν εἰώθασιν νὰ τοὺς κάμνουσιν· εἰμὴ οἱ λεχθέντες καλόγηροι, καὶ οἱ χωριάται των, νὰ εἶναι ἐλευθέροι τῆς τοιαύτης καὶ ὁμοίης ἀγγαρίας».

+ Ἡ δὲ τρίτη, ἡ τελειωθῆσα διὰ πάσης τῆς λεχθείσης συμβουλῆς, τάδε δηλοῖ: Ἀνακαινίζει ἄλλην μίαν δόσιν καὶ χάριν, πεποιημένην πρὸς τοὺς λεχθέντας καλόγηρους ἐπὶ ἄρχοντος κυροῦ Λορέντζου Τρεπόλου, ἐν ἔτει αςοζ' (1277), ἰνδικτιῶνος ιδ'. ἡ δὲ χάρις τοιαύτη ἦν: «Ἀγκουσθείσης τῆς ἐπεισεύουδς δεήσεως καὶ παρηκλήσεως, τῆς δι' αὐτοὺς τοὺς καλόγηρους γενομένης, περὶ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἀξίως ἐπαίνου φήμης αὐτῶν, ὅτι νὰ δύνανται νὰ σέβουσιν ἀπὸ τῶν ἐσοδίων τους καὶ τῶν κόπων

(1) Τὸ αὐτὸ: ἔποιεκεν.

(2) Τὸ αὐτὸ: συνίσταται.